

Între Electra și femeia colhoz.

Poezia Anei Blandiana din 1959

MARIUS MIHEȚ

(Oradea/Bratislava)

BETWEEN ELECTRA AND THE KOLKHOZ WOMAN.

ANA BLANDIANA'S POETRY FROM 1959

A historical-literary recovery is not accomplished by over-interpreting empathically or by blindly rejecting eroded poetry, compromised by age or propagandistic influence. The young Otilia Coman, also known as Ana Blandiana, is sensitive and talented. Her chosen poetic epigonism is not straightforward: the poet can write with skill, much like the interwar poets. When her father is incarcerated, her poetic assertion takes on a psychoanalytic dimension. Electra must triumph in adverse social and political conditions. However, youth erases her compromises. She does not even judge ethics in the same way as others. Her primary fascination, the immediate paradise, is the printed word. For it, in its name, the student is ready to write in any register. She can relinquish internal commandments and the voice of self-censorship.

KEYWORDS: Ana Blandiana, communism, Romanian poetry, political poetry, propagandistic poetry

CUVINTE CHEIE: Ana Blandiana, comunism, poezia romanescă, poezie politică, poezia propagandistică

Cu adevărat, tânăra Ana Blandiana se remarcă în revista „Tribuna” din martie, 1959, cu poemul neoriginal intitulat *Originalitate*¹. În felul adolescenților care cred și doresc cu orice preț originalitate uitând de trecut, pentru că lumea începe cu ei. Tânăra citește și scrie în stilul obișnuit al vremii, cu influențe din Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri, Grigore Alecsandrescu, Nicolae Labiș. Iar când versurile îi reușesc fără să poată fi comparate în mintea poetei, probabil, cu scriitorii citați, ea e sigură că a dat lovitura originalității. În fapt, pentru cine are curiozitatea și să caute numărul cu pricina al „Tribunei”, surpriză! Poeta orădeană nu e singură, ci e publicată în cadrul mai larg al consemnării Cenaclului „Iosif Vulcan” de la Oradea. Între cenacliști, așadar, nu singură. Așadar, Ana Blandiana semnează în acest grupaj poemul *Originalitate*, Paul Drumaru – *La douăzeci de ani*, A. Țirulescu – *Țâșnit-a răsăritul și Iuliu Boțan*, cu poemul *Urmaș al lui Spartacus (Luptătorilor din colonii)*. În poemul des amintit și deloc citat apărut în „Tribuna”, autoarea sacralizează melodramatic o stare a naturii. Însă descoperă, prin refuzul fiecărui element înconjurător, că totul fusese spus. Revelația poetei este că nimic nu e nou și că nimic nu poate antrena natura în alt limbaj. Suferința e naivă și emoționează, pentru că strică idealitatea om-natură-univers. Blandiana își scrie propria poveste, iar plânsul, fără îndoială, e și tristețea copilei ce înțelege că refugiul din natură și cufundarea în misterul ei interzic reluările. Prima parte din poem se încheie cu adevărata inițiere – suferința care se păstrează în interior, la fel, controlul sunetului lumii, chiar a ecourilor. Fără să știe, scriitoarea asimilează sufletul și sinestezia lumii prin refuzul de-a-i înregistra ființa prin poezie. A doua parte este triumfalistă. Înfrânta din primele strofe se întoarce drept învingătoare. Nu știm cum câștigă natura ironică. Cu siguranță, recunoaștem doar atât: „cântecul” poetei se împletește cu cel al naturii, însuflețindu-l. Carevasăzică, „astăzi” e prezentul maturizării poetice, iar vocea e sigură pe ea, ca și pe realitățile lirismului propriu și pe reacția naturii cu care se dublează. Semn că poezia a ajuns la un nivel la care își poate decide singur originalitatea, iar reacția naturii nu face decât să ateste revelația. Procesul câștigării poeziei prin individualitate e procesul judecării poeziei de către natură. Convingerea naturii mai are o sursă –

¹ în „Tribuna”, anul III, nr. 10 (109), 7 martie 1959, p. 5.

deconspirată în penultima strofă. Acolo se vorbește despre felul cum răsună magistrala. Așadar, ca în alte poeme din perioada aceasta de creație, Ana Blandiana așază brusc în mijlocul naturii elemente simbolice, hiperbola nuanțează gigantesc progresului socialist – turbine, fabrici etc. Iar aici, magistrale. Ceea ce, cu alte cuvinte, blochează repetiția naturii și o transformă pe ea însăși, astfel încât poezia rezultată nu poate fi decât originală. Magistrala ce traversează natura și e cântată de poetă este ea însăși realitatea inedită, fără ca nimic să o anticipeze, nici în natură, nici de ceilalți poeți. Noua lume socialistă triumfă asupra organicității naturii. Rezultatul nu poate fi decât o nouă poezie. Ultima strofă reclamă participarea la sărbătoreșcul colectiv, îndemnurile capătă universalitate. Poeta lasă cântul să fie al tuturor. Puterea colectivă este soluția istorică: „Evrice, prieteni!/ Cântul acesta nu s-a mai cântat”. Comunismul pe o singură voce, socialismul triumfător este totodată soluția poeziei și originalitatea însăși. Neîndoios, ambiția tinerei Otilia Valeria Coman ce semnează deja Ana Blandiana e de necontestat. Ea vrea să fie nu orice voce tânără în poezie, ci Vocea care modifică sensul relației cu natura, cu istoria și cu universalitatea. Strigătul ei de poetă care trezește într-o singură voce umanitatea face uitată suferința inițială, când totul îi este interzis. Paradisul, idealitatea, istoria însăși se produc acum în prezentul din care vocea permite tuturor să fie parte din ea. Dar s-a uitat esențialul: că tânăra nu ducea poeziile la „Tribuna” la 17 ani fără câștig în destin. Ea se îndrăgostea fulgerător, pe viață, de cel care avea să-i fie soț, partener, coleg, asociat, susținător... Tânărul redactor al revistei clujene, Romulus Rusan, nu doar că proteja pe tânăra poetă, dar îi cerea mâna pe scările trenului care-o întorcea la Oradea. Se poate spune că Otilia Coman a câștigat cu Ana Blandiana și poezia, și iubirea. Deodată. Era prea mult? Dacă tatăl nu ar fi fost închis și dacă moartea lui tragică n-ar fi tulburat destinul. Dacă, dacă... Primise prea mult în același timp? Poeta preferă să spună că fericirea înseamnă a despărți esențialul de neesențial.

Întinse pe decenii și nemodificate, dacă validăm repetatele declarații ale poetei, debutul ei trebuie considerat „în etape”: primul, din „Tribuna” (din 1959), și al doilea, din „Contemporanul”, de peste patru ani. Între ele, între cele două debuturi, zice poeta, „n-am publicat nimic”. Acest „n-am publicat nimic” între 1959-1964 nici n-a fost vreodată verificat cu adevărat de istoricii literari, nici de autorii

monografiilor. În arhive, reviste vechi și alte materiale. Într-atât vorbele reluate ale poetei au exclus orice șansă de publicare încât cercetătorii au mers de la sine înspre perioadele indicate drept acces și acceptare. Permișiune. Iată că Otilia Valeria Coman, de-acum, Ana Blandiana, uită sau vrea să facă uitate creațiile din perioada-care-nu-există. Sigur că poeta își renegă poemele de-acum. Un cuvânt justificativ, prin vârstă și epoca stalinistă, ar fi găsit, nu mă îndoiesc, înțelegere. Dar de unde încăpățânarea și statornicia, parcă programatică, cu care, indiferent de eseu sau interviu, de articol sau mărturie memorialistică, scriitoarea să nu excludă perioada ca pe una infamă, în care ea n-a avut drept de semnătură și a fost, zice ea, interzisă pretutindeni? Dar să urmărim câteva repere de inexistență publicistică. După re-debutul de la începutul lui martie din „Tribuna”, luna următoare o regăsim pe poeta orădeană din nou publicată în revistă. De astă dată, nu cu un strigăt resemnat ce devine ecoul revoluției socialiste ce învinge prin originalitate natura însăși. Dar nici nu e departe. Poeta simplifică lucrurile ideologic. Nici mai mult, nici mai puțin, poemul publicat la pagina patru din „Tribuna” din 25 aprilie 1959 se numește *Colectivizare...* La o lectură naivă, se reține sensul răstălmăcit: câmpia trebuie lăsată în pace. Unii înțeleg cauza celor care se opun colectivizării. Dar nu. Câmpia însăși plânge și cere disperată ajutor de la ... poetă. Bolnavă, personificată, câmpia nu mai vrea să fie „ruptă” în mii de bucăți. Se dorește, cum ar veni, întreagă, colectivizată, să fie astfel fericită. Autoarea revendică brusc locul propagandistului colectivizării, căci și ea, poeta, de bună seamă, propovăduiește eudaimonia. Elanul melodramatic și propagandistic din poem se opune fâțiș condiției tragice din propria familie. Să nu fi știut tânăra Otilia Valeria că tatăl ei, preotul Gheorghe Coman, arestat chiar în 1959, fusese învinuit taman de atitudini și propagandă anti-comunistă prin opoziția la colectivizare? Sau să fi știut și poemul să fi fost publicat ca o formă de apărare a tatălui? O formă, deci, de disperare? Mai multe consemnări din dosarele Securității spun același lucru: că preotul Coman primește, la un moment dat, un poem publicat al fiicei. Scapă ziarul din mână și cade la pământ, deznădăjduit. Insuportabil, gândul că fiica lucrează împotriva principiilor pentru care el se sacrificase.

La început de iunie, alt poem în „Tribuna”: *Ploaia* (în „Tribuna”, anul III, nr. 24 (123), 13 iunie 1959, p. 9). De această dată,

poemul se înscrie în programul serios de emancipare a vocii poetice, de căutare a esențialului; din păcate, poeta nu se poate desprinde de focarele propagandistice. Începutul promite învăluri mitice și simbolice. Dinamismul din scenariul poetic arde etape și deschide repede contemplația activă în fața cititorului. De obicei, în poezia primei etape semnată de Ana Blandiana, starea de evaziune implică totdeauna nucleu melodramatic, ca produse ale fanteziei sau creații spontane rezultate din contemplare. Umorul involuntar al adolescenței care, sedusă de ploaie, se lasă pradă reveriei imediate, este molipsitor. Dar ea nu doar privește noroiul de a doua zi și își „plânge traiul monoton”, dar trece repede în proiectarea idealului: „Câți ani sau câte mii de kilometri / Sunt între mine și tristețea mea? / Vânt, poți să zgudui furios baraca, / Și, monotonă, ploaie, poți cădea!”. Din nou, asistăm la intimidarea relației cu natura: munții, câmpia, vântul, acum, ploaia. Indiferentă la fenomenul naturii din apropiere, pentru că distanța enormă dintre ea și tristețea proprie nu poate fi cuantificabilă cu adevărat. Timpul se insinuează, iar trecerea din starea de contemplare patetică într-un topos muncitoresc este orbitoare: „De zece zile toamna se jelește. / Și totuși pe șantier nu-i nimeni trist./ Lantrecerea de săptămâna asta/ A câștigat sectorul utemist”. Tehnica e des întâlnită în poeziile ei din perioada „inexistenței”, sau perioada respingerii, a nerecunoașterii propriei creații: anume, poezia e intimistă și de atmosferă, care precipită interogațiile patetice. Când tensiunea crește cu adevărat în versuri, poeta introduce aspecte, cadre, scenografii de pe șantierul imens al patriei. Elogiul n-are nimic de-a face cu abstractul; el se concretizează în pilonii vizibili ai revoluției socialiste în derulare. Îndemnurile se amplifică, colectivitatea se mișcă pe scena lumii ca un singur personaj ce urnește istoria însăși: „Ne înmulțim mereu. Mereu vin alții./ Azi dimineață-a mai sosit un tren. / Muncesc bătându-și joc de ploaia sură./ (Niciunul nu-l cunoaște pe Verlaine)”. Ce mai contează poezia, cultura poetică, ploaia, când tu, muncitorul, tu, colectivitatea construți lumea comunistă? Interogația străvezie e aproape religioasă în final: „În schimbul ăsta terminăm canalul./ De mâine o să-nceapă betonarea. / Un tânăr oacheș, seara, după cină, / Mă roagă să-i explic ce-i plusvaloarea”. Ultima strofă reia atmosfera, doar că nu ploaia udă noaptea, ci noaptea e udă „ca o ploaie”, inversiunea condiției cosmice va consfinți noutatea absolută, cu nimic dezonorantă, aceea că „am scris întâiul cântec comunist”: „În

noaptea asta udă ca o ploaie/ Am scris întâiul cântec comunist. / De zece zile toamna se jeleşte / Și totuși pe șantier nu-i nimeni trist..”. Bucuria euforică, entuziasmul narcotic al constructorilor patriei nu cunoaște resemnarea. Mai ales față de capriciile vremii ori anotimpurilor. Poeta consemnează primul ei cântec comunist, cu alte cuvinte, în mijlocul transformării lumii, și ea înțelege să ridice, prin contribuția proprie, temeliile utopiei, căci lumea nu cunoaște tristețea... Avântul poetic nu se oprește. Însuflețită de producția tipărită imediat, fix de 1 august, ea publică² în „Tribuna” poemul *Viena 1959*. Început iarăși melodramatic, poemul face elogiul internaționalei comuniste. Puțini își amintesc că neutralitatea Vienei și zona de confort din dialogurile intelectual și ideologie servea tuturor expaților, de orice orientare. Astfel că, la Viena se născuseră și ideile comuniste și fasciste, utopiile și avangardele; istoria se juca asemeni unui spectacol, ironic; uneori, laolaltă fuseseră Lenin și Hitler și alții. Istoria toată se discuta în cafenelele vieneze de intelectuali din toate colțurile Europei. Ca Voce asumată a tinerilor, cum va proceda și în alte poeme, Ana Blandiana elogiază Viena valsului și a măreției culturale, dar mai ales pledează pentru că orașul trebuie să țină laolaltă tinerețea sub semnul prieteniei și al păcii. Așadar, capitala imperiului de altădată are șansa să rămână simbolul unității socialiste de pe continent. Entuziasmul colectiv rezonează cu minunata orchestră. Sângele cald, prin care trece ideea internaționalei socialiste și fiorul muzicii sunt în combustia magmatică.

Numărul 35 din „Tribuna” găzduiește alt poem al Anei Blandiana. Poeta se specializase, cum se vede, în momente istorice cu potențial mistificator și propagandistic. Prost conceput, cu teza la vedere, poemul *Cadru 1944-45* este ratat de la bun început. Grăbită să însuflețească ideile zilei, Blandiana nu are fler, nici imaginație. Scrie pentru că trebuie consemnat eroismul din istoria contrafăcută, trecutul „de aur”, titanii comuniști. Pentru a realiza conexiuni eroice în cheie melodramatică, ea contrastează riscul taților comuniști cu impasibilitatea copiilor, acești „noi” ignoranți. Copilăria repetă, cum s-ar zice, refuzul părinților. Copilăria ca luptă și protest, chiar și în manifestările ludice. Nu mai puțin expresive. De astă dată ploaia nu clarifică nimic, doar ascunde pericolele din mizeria și indiferența

---

² în „Tribuna”, anul III, nr. 31 (130), 1 august 1959, p. 9.

burgheze... La fel și finalul: „Dar noi eram copii și ne era mereu foame. / Nu știam de ce cei mari lipesc pe garduri afișe / Și nu așteptam primăvara ce se vestea / Decât ca să mâncăm cireșe și agrișe”. Poemul e ratat cu totul. Simpla critică burgheză și emanciparea rolului copilăriei revoluționare între diverse acțiuni contestatare nu au nimic expresiv. În perioada interzicerii sale, Blandiana publică mult și prost. Probabil că (și) la comandă. Mica propagandistă de la Oradea folosea poezia ideologizată ca să fie o voce a generației ei? Nu m-ar mira ca mai tinerii pionieri sau șoimi ai patriei să învețe chiar din textele ei, tocmai ca exemplu de unitate socialistă și „conștientizare” colectivă. Inaugurat oficial la finele lui aprilie, 1949, angajamentul de pionier devenea mișcarea de masă a tinerilor din România. În Statutul scria limpede că Organizația pionierilor, de pildă, era o mișcare revoluționară ce urmărește îndeplinirea cerințelor Partidului Comunist. Acceptarea în rândul pionierilor era o inițiere euforică, un legământ asumat în colectivitate, un adevărat cod etic. În poezia ei de tinerețe revoluționară, Ana Blandiana scrie poeme ca și cum s-ar situa în fruntea organizațiilor ce trebuie însuflețite de poezie.

Șochează poemul publicat în tomnă: numărul 41 al „Tribunei” dedică o pagină traducerilor din „lirica sovietică”; poemul amplu al Anei Blandiana, cu un titlu misterios – *1073* (în „Tribuna”, anul III, nr. 41 (140), 8 octombrie 1959, p. 5) apare alături de creații mai celebre. Prima parte face apel din nou la un scenariu de basm. Jocul poetei e jocul copilei. Cititorul e invitat să accepte pactul. Inocența înlănțește natura. Ana Blandiana surprinde cititorul cu note clade, solare, parcă refuzând energia asurzitoare din poemele propagandistice sau din cele care înalță progresele socialiste deasupra naturii. A doua parte reia intriga: starea domoală a existenței și perspectivei, cu elementele aflate în simbioză. Recursul la personificări împacă starea cu vârsta și imaginarul ei. Scenariul vitalist din poemul dedicat Vienei ca centru al euforiei tineretului se reia și aici. Numai că natura preia prerogativele. Libertatea din natură, cu muzică, dans și tinerețe arată chipuri de soare. Atmosfera e paradisiacă. Identificarea fetei atipice, unicitatea în masa de tineri euforici corupe imaginarul cu prejudecățile de ev mediu în care frumusețea ei nu poate fi, în lipsa altei explicații, decât vrăjitoarească. Hipnoza privitoare se amestecă firesc cu crepusculul și părul roșu al

fetei. Măinile și talentul cu care cântă la armonică nu pot fi decât diavolești. Prin urmare, starea de contemplare individuală, de semi-reverie trece într-o chemare și atenționare a tuturor martorilor. Din nou, poeta visează să fie vocea colectivității, lider de observație al lumii și ghid moral... Brusc, „vrăjitoarea” pare că e altceva. O victimă. Cifra 1073 scrisă cu foc în carnea ei anunță istoria nu prea îndepărtată, în care oamenii de lângă noi erau, din nou, „vrăjitorii” ce trebuiau pedepsiți. Însemnele fetei cu părul de jar stă mărturie pentru ororile în numele frumuseții și umanității. Memoria genocidului e strânsă într-un simbol grotesc, dar nu mai puțin real, la fel cum trebuie să fie orice imagine puternică, spre neuitare. Imaginea abajurului, complexă, se suprapune cu simplitatea numărului de pe brațul fetei speciale – care, acum, e și mai interesantă, dovadă vie a istoriei care abia s-a stins, dar n-a dispărut. Decizia neuitării e un comandament în sine. Poeta se revoltă pe incapacitatea ei, ca a generației, de-a uita prea ușor, de-a judeca fără să clipească. La fel cum procedase atunci când atacase atipicitatea fetei cu părul de jar. Acum, în numele colectivității, ea îmbărbătează, decide că fericirea momentului e prea puternică pentru a fi învinsă vreodată de coșmarul trecut. O ultimă strofă, generală, reia tema naturii maiestuoase, martoră la bucuria și decăderea generațiilor umane, iar exemplul petrecut în mijlocul ei, cu fata cu părul de jar, îndeamnă la responsabilitate istorică și supraconștientizare. Natura organică acoperă rănilor, ascunde, tămăduiește, oferă alternative. Ființa vie reacționează la drama umană prin toate elementele. Fericirea ștergerii trecutului, a depășirii lui prin efortul comun, universal, rămâne nu doar utopia, ci idealul posibil. Fără să mizeze inutil pe recuperarea memoriei holocaustului, fără să numească evreii (poeta spune, mereu, „ei”), Ana Blandiana bifa odată cu acest poem un teritoriu în sensibil din societatea românească. Fără să aibă valoare, alta decât a curajului re-memorării, poemul simplifică procesul conștientizării.

Ana Blandiana primea recunoaștere atunci când senzația de neputință din familia ei îi decidea un viitor nu foarte sigur. În numărul imediat următor al „Tribunei”, Eugen Simion scria *O perspectivă a poeziei tinere*, făcând elogiul poetei orădene care, „de o sinceritate cuceritoare”, scria poemul *Ploaia* la numai 17 ani. Lui Simion i se pare că poeta „încearcă să dea altă semnificație tristeții pluvioase din versurile lui Verlaine și Bacovia” (SIMION, 1959: 3). Ecourile se

înmulțesc. În lectura celor de la „Gazeta literară”, poemul este un adevărat manifest antifascist. „H. Fb.” remarcă, în recenzia *Amintirea unui coșmar*, versurile tinerei Ana Blandiana: „Dincolo de bucolica serbărilor tinerești, poeta a descifrat sensul tatuajului înscris pe brațul unei fete „cu părul de jar”, ultima amintire concretă a zilelor petrecute într-un lagăr de exterminare. Discrepanța dintre atmosfera festivă a locului și «semnu` – acela subțire, bizar», «înscris cu fier aprins», pe brațul fetei declanșează un instantaneu critic de reală valoare artistică: «Parcă s-a spart în mine un înveliș opac/ Și gândul mi se zbate într-o-nălceală tristă, / Și-acum toți munții lumii mă huiduiesc – Există!». Ana Blandiana convertește amintirea acestui coșmar într-un poem cu un vădit caracter mobilizator”³. Lucrurile se precipită peste poate. În numărul următor al revistei, Savin Bratu scrie un articol (BRATU, 1959: 6) în care pledează pentru o realitate care să fie redată prin poezie autentică, nu prin una de duzină; deși face reverențe realismului socialist, criticul remarcă printre tinerii de talent, dar prea puțin cunoscuți, precum Nichita Stănescu, Cezar Baltag și Ana Blandiana... Să recunoaștem criticului marxist măcar intuiția bună a celor trei. După câteva săptămâni, aceeași revistă găzduiește intervenția Ninei Cassian. Poeta spune că există „tineri poeți remarcabili ca Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Aurel Storin etc. Și foarte tineri, ca Ana Blandiana, Constanța Buzea etc. care trebuie citați și cercetați cu seriozitate” (CASSIAN, 1959: 3).

Și „Tribuna” tratează cu seriozitate colaboratoarea. Pentru că, în numărul următor, 42, de după apariția lui *1073*, la pagina „Din lirica sovietică”, Ana Blandiana apare în postura de... traducătoare a lui Ilia Gușcin. Nu poezia lipsită de orice valoare contează. Ci mesajul pe care tânăra ce tocmai atacase fascismul într-un poem cu o imagine puternică urmează și idealul frăției socialiste. Nelipsită va fi Blandiana și din numărul următor⁴ al revistei clujene, tot cu traducere. De astă dată din Anatoliei Poperecinii. Poemul, din nou mediocru, are mesajul lui în ton cu timpurile. Ambiguu pe alocuri, străin de reacțiile autohtone, dar promovând elanul socialist prin dificultățile vremurilor („ne-am târât cu el prin foc”). Probabil că adolescenta Blandiana e

³ H. Fb, *Amintirea unui coșmar*, în „Gazeta literară”, anul VI, nr. 42 (292), joi 15 octombrie 1959, p. 6.

⁴ în „Tribuna”, anul III, nr. 43 (142), 22 octombrie 1959, p. 7.

încurajată să producă și astfel de traduceri. Ele se plătesc bine și repede. Iar niște bănuți pentru o tânără aflată în dificultate este un ajutor. Și în lipsa lor, ea e fără îndoială fericită: frecvența numelui ei în reviste cu foarte mulți cititori o propulsează ca celebritate și, poate, ca autoritate, între elevi și profesori.

Respectul datorat cuvântului tipărit îi asigură prestigiul tuturor. Nevăzut, el participă la emanciparea tinerei poete din Oradea. Făcea uitat sau nu elementul dușmănos din chiar interiorul familiei? Se joacă poeta cu celebritatea socialistă pentru a nu suferi? Era emanciparea poetică mai importantă decât dezonoarea? Sigur că, la vârsta jocurilor și a complicităților protocronice, a diversiunilor mistificatoare, Ana Blandiana e o Alice în lumea binefacerilor comuniste știind că familia ei trăiește la marginea infernului. Nimeni nu poate judeca metoda și opțiunile tinerei poete. Cum se vede, până astăzi, nici ea nu e pregătită să-și asume, fără anticorpi etici, creația acestor timpuri complicate.

În ajutorul confirmării că tânăra din Oradea este încurajată să colaboreze permanent vine și textul ei din numărul următor al revistei. Așadar, nicio pauză, număr de număr, Blandiana este prezentă cu texte. În numărul de acesta, ea semnează un text care iese din zona acoperită până acum – poezie și traducere de poezie. *Cuvântul spectatorilor* face elogiul tinerilor absolvenți de Institut care fac parte din colectivul Teatrului de Stat din Oradea. Ca în poezie, Blandiana e interesată de cuvinte cheie, precum „tinerețe, entuziasm, inițiative, curaj”. Improvizată în critic de teatru, autoarea nu se teme de cuvinte mari. Pentru ea, spectacole precum *Ochiul babei* și *Take, Ianke și Cadîr* sunt premiere care nu trebuie trecute sub tăcere. Spectacolul montat după piesa lui Victor Ion Popa „impresionează prin căldura sentimentelor personajelor, prin mesajul exprimat: acela al înfrățirii oamenilor simpli, indiferent de naționalitate”. În același timp, tânăra nu se ferește să sancționeze. „Spectacolul prezentat pe scena Teatrului din Oradea a dat impresia unei premiere pregătite în mare grabă. Regia semnată de tânărul și de altfel talentatul regizor Dan Alecsandrescu s-au caracterizat de astă dată prin superficialitate, fără preocuparea a aduce ceva nou, original” (BLANDIANA, 1959: 10). Nici decorurile lui Nagy Sandor n-au salvat „spectacolul de banalitate”. Blandiana are cuvintele la ea, sau e îndrumată de altcineva înspre verdicte exacte: „Am văzut un Take (Liviu Mărtinuş) destul de șters, un Ianke (Mișu Vladimir) impresionant și uman dar prea puțin

strălucitor, fără să exprime verva personajului, un Cadîr (Dorel Urlățeanu) blajin, dar prea puțin pregnant în misiunea lui de purtător de mesaj al piesei. Am remarcat, în schimb, un Ilie (Constantin Simionescu), încercând să depășească o interpretare șablonardă, să-și reliefeze mai complet trăsăturile – și o Babă Safta (Ștefania Popescu), mahalagioaică autentică, deși uneori recurgând la prea multe efecte de suprafață”. Mai mult, în final, ea vorbește și în numele spectatorilor, care ar fi „deceționați”, mai ales că fuseseră obișnuiți cu spectacole „originale, interesante, pline de surprize”.

Nu e greu de observat că scriitoarea își ia foarte în serios rolul de formator de opinie, nu doar în rândurile tinerilor. Flexibilitatea ei impresionează cititorii: poate scrie despre orice, mai puțin critică literară. Deocamdată, trebuie să se gândească cum continuă. Refrenul etapei poetice, cum s-a observat, este *numărul următor*⁵, căci ea revine cu poezie în „Tribuna”. Un asterisc avertizează cititorul că poemul aparține unui ciclu numit *Versuri despre marele început...* Este cea dintâi sistematizare asumată a poeziei ei. Prima integrare a poeziei Anei Blandiana într-un proiect major. Cine știe, probabil proiectarea debutului editorial. Totodată, titlul ales pentru ciclul de poeme spune totul. Ana Blandiana alege să fie, oficial, rapsodul și vocea tinerilor în noua construcție socialistă. Asumarea publică a implicării în Marele Plan al Începutului este promisiunea propriei poezii și încrederea că destinul ei și, poate, al familiei, vor sta sub semnul unei zodii privilegiate. Poemul ales pentru numărul 45 se numește *Balada omului în haină de piele* și este inclusă la rubrica „Elogiu revoluției”, alături de poeme semnate de Ion Rahoveanu, Petre Ghelmez, Florența Albu, Emil Bunea și Romulus Guga. Numărul următor⁶ al „Tribunei” găzduiește alte două poeme. Primul, *Cântec pentru fericire*, rămâne în stilul imaturității, prin combinațiile grave cu cele banale, năstrușnice. „Inoportuna tristețe”, „balta de poveste” și gândacul sunt alese parcă la întâmplare, dintr-un registru al cuvintelor banale, dar la-ndemână. Imaginarul sărac e producător de rime. Continuarea nu e mai reușită. Iar finalul e grăitor: „Slavă anului acesta/ Ce-a ucis în colb milenii; / Și de flăcări, ca drapelul, / Slavă

⁵ „Tribuna”, anul III, nr. 45 (144), 5 noiembrie 1959, p. 12.

⁶ În „Tribuna”, anul III, nr. 46 (145), 12 noiembrie 1959, p. 7.

veșnică lui Lenin!”. Anul 1959 se încheie în tonul imprudenței ca parte din entuziasmul participării la Noua Lume.

Am semnalat câteva aspecte istorico-literare, lăsând altele deoparte, din ceea ce poeta spune că, repet, între primăvara debutului din „Tribuna” și 1964 ea nu a publicat nimic, numele i-a fost interzis și a fost în afara publicațiilor literare. Cum se vede din ce am redat până acum, debutul din revista clujeană nu e nicidecum o piatră tombală. Dimpotrivă. Tânăra Ana Blandiana intră cu toate energiile în mirajul publicisticii, numele tipărit are asupra ei efectul mulțimilor de oameni de la adunările propagandistice. Curând, își descoperă vocea deasupra celorlalți, apoi, intuiește că poetul poate conduce conștientizarea maselor spre dimensiuni neștiute. Cu alte cuvinte, ea descoperă puterea poeziei. Cu derogare de la puterea politică. Mica și frumoasa poetă din Oradea, ce trăiește drame succesive, înflorește în ipostaza de călăuzitoare. Una, să recunoaștem, talentată, care nu se limitează la ceremonialul poetic al zilei, ci forțează discursuri și genuri diferite, uneori opuse configurației emoționale de până atunci. Dacă și după mai bine de șase decenii, scriitoarea tot refuză să recunoască orice despre epoca aceasta, gestul are două explicații: fie a respins radical orice permisiune de semnătură și, cu afirmația în minte, nu a reușit să o anuleze. Dimpotrivă, a reluat-o, ca un adevăr al disidenței. Fie, pe de altă parte, un blocaj psihologic, traumatic, i-a dictat că epoca e mai utilă să fie uitată. Oricum ar fi, intelectualul și omul care a creat instituții de judecare a regimului comunist iată că n-a reușit să-și încheie propriile procese cu stalinismul românesc.

Fără să justificăm anii următori, și ei grăitori în privința „tăcerii” autoarei, ne limităm doar la a afirma că Ana Blandiana descoperă devreme că, în noua lume socialistă, ea putea fi o vedetă. Modificările ei de comportament și viziune nu sunt deloc bizare sau n-au nimic straniu. Ele mărturisesc povestea unei tinere cu viitorul închis că totul este posibil, într-o perioadă scurtă de timp. Poate mai presus decât orice, cu puterea celebrității în mâna publicistică, ea a făcut toate concesii pentru a-și reîntregi familia. Creația din traumă n-are niciodată butonul de panică la vedere. În schimb, toate defectele și deturnările propagandistice strălucesc.

BIBLIOGRAFIE

- BANNER, M. James, Jr (2021): *The Ever-Changing Past. Why All History Is Revisionist History*. New Haven & London, Yale University Press.
- BLANDIANA, Ana (1959): *Cuvântul spectatorilor*. În „Tribuna”, anul III, nr. 44 (143), 29 octombrie 1959, 10.
- BRATU, Savin (1959): *Virtuțile poeziei*. În „Gazeta literară”, anul VI, nr. 43 (293), joi 22 octombrie 1959, 6.
- CASSIAN, Nina (1959): *Dezbaterea continuă*. În „Gazeta literară”, anul VI, nr. 50 (300), joi 10 decembrie 1959, 3.
- MIHEȚ, Marius (2022): *Prima Ana Blandiana*. În „Contemporanul – Ideea Europeană”, anul XXXIII, nr. 9 (846), septembrie 2022, 15.
- NEGRICI, Eugen (2019): *Literatura română sub comunism*. Iași, Editura Polirom.
- SIMION, Eugen (1959): *O perspectivă a poeziei tinere*. În „Tribuna”, anul III, nr. 42 (141), 15 octombrie 1959, 3.
- STAROSTA, Anita (2016): *Form and Instability. Eastern Europe, Literature, Postimperial Difference*. Illinois, Northwestern University Press.

Marius Miheț

Facultatea de Litere,

Catedra de limba și literatura română

Universitatea din Oradea

Strada Universității nr. 1, Oradea, România

mariusmihet@gmail.com